

Social- och arbetsmarknadsförvaltningen

Handläggare, direkttelefon

Anders Toresson, 031-315 10 26

Regeringskansliet

Ett nytt ersättningssystem för mottagandet av ensamkommande barn och unga

Inledning

Tjänsteskrivelsen inleder med en kort beskrivning av nuvarande ersättningssystem och det system som ligger för förslag.

Nuvarande ersättningssystem bygger på;

Överenskommelser om mottagande av ensamkommande barn och ungdomar ligger till grund för nuvarande ersättningssystem och utgår från schablondelar samt ersättning för faktiska kostnader.

- 500 000 kronor fast, årlig ersättning som ankomstkommun.
- 500 000 kronor fast, årlig ersättning för tecknad överenskommelse om asyl- och PUT-platser.
- Schablon utges för varje överenskommen plats för barn med uppehållstillstånd med 1 600 kronor samt med ytterligare 300 kronor för varje belagd plats. Alla platser som ligger utanför överenskommelserna ersätts med faktiskt kostnad oavsett placeringsform.
- Schablon utges för barn under asylprocessen med 1 900 kronor.
- Barn i asylprocess som är placerade i familjehem eller som placerats med stöd av LVU ersätts med faktisk kostnad.
- Barn i ankomst ersätts med faktisk kostnad.
- S.k. PUT-schablon om 30 000 kronor faller ut när barnet får uppehållstillstånd. Ska täcka särskilda inom socialtjänsten och kostnader för god man.
- Schablon utifrån antalet mottagna asylsökande barn för stödinsatser av förebyggande karaktär enligt socialtjänstlagen.
- Schablon om 31 000 kronor resp. 39 000 kronor för utredning som leder till placering.

Förslag till nytt ersättningssystem;

- 500 000 kronor till alla kommuner per år fast ersättning.
- Rörlig ersättning i sju dygn i enlighet med kommunens fastställda andel.
- 3 000 kronor per dygn för barn till ankomstkommunerna.

Social- och arbetsmarknadsförvaltningen

- 52 000 kronor per barn till anvisningskommun för transportkostnader, utredningar, uppföljningar tolk, god man mm.
- 1 350 kronor per dygn för boende för ensamkommande barn som är asylsökande eller har uppehållstillstånd, anvisningskommun.
- Faktiska kostnader för unga asylsökande 18-20 år för LVU-placeringar eller motsvarande behov av placering med stöd av Socialtjänstlagen.
- 750 kronor per dygn för ensamkommande unga 18-20 år som har uppehållstillstånd
- 30 000 kronor för de barn som får uppehållstillstånd och blir kommunplacerade. (ingen förändring).

En förskjutning till ett ersättningssystem som till större del utgörs av schabloner är i sig en välkommen förändring. Dock inte om förändringen innebär att kostnader för verksamheten överförs från stat till kommun. Mölnåls stad har i dag väl utarbetade rutiner för handläggande av den statliga ersättningen och vi ser det inte som särskilt administrativ betungande att ansöka om faktiska kostnader. Dagens problem ligger snarare i att Migrationsverket har svårt att få till rimliga handlingstider, med följd att utbetalningarna dröjer att verkställas.

Förutsättningarna för Sveriges kommuner ser olika ut. Mölnåls stad gränsar till Göteborg, med vad det innebär för problematik gällande framförallt boendesituationen. Det är svårt att finna nya lösningar på kort sikt.

Att vara en del av Storgöteborg innebär också en problematik gällande personalkostnader. Konkurrensen är stor om kompetent personal, vilket driver upp lönerna och därmed kommunens kostnader.

Konsekvenser av att överenskommelserna försvinner

En väsentlig skillnad när överenskommelserna försvinner är att det försvårar en bra ekonomisk planering. I överenskommelserna låg möjligheten att parera fluktuationerna i behovet av platser, det vill säga att vi har en lägre beläggning vinterhalvåret och en högre under perioden juli till oktober. Ett tillvägagångssätt som fungerat bra i Mölnåls. Vi har kunnat fördela våra tillgängliga ekonomiska resurser för att utjämna årets toppar och dalar. Som ankomstkommun har Mölnåls stad varit i behov av de 500 000 kronor plus de faktiska konstader som utgått. De 3 000 kronor som istället utfaller räcker tillnärmelsevis inte långt om uppdraget ska ligga kvar på kommunerna.

I det nya ersättningssystemet finns ingen möjlighet att återsöka faktiska kostnader, utan bara för de platser som är belagda. Migrationsverket beräknar vår andel i dagsläget till 41 barn. Vi har fram till juli tagit emot 11 barn. För att ha en beredskap att ta emot de återstående 30 barnen har vi ett antal platser som just nu inte är belagda. För dessa får vi 1 600 kronor, vilket bara för en månad ger en kostnad att återsöka på cirka 1 450 000 kronor. En inte obetydlig summa. Med det nya systemet skulle vi kompenseras med endast sju dygn á 1 350 kronor för var och en av de 41 platserna vi behöver tillhandålla, dvs med 387 000 kronor. En enda tomplats på ett år, med avdrag för de sju ersatta dygnen, kostar kommunen 486 000 kronor i förlorad kompensation, samtidigt som vi sitter med betydande lokal- och personalkostnader.

Social- och arbetsmarknadsförvaltningen

Hela detta resonemang bygger i sin tur på att vi kan bedriva god adekvat verksamhet för 1 350 kronor för varje plats och dygn, vilket i sig starkt kan ifrågasättas. Vi har ett regelverk för hur våra placerade barn och unga ska bo, tas om hand och få stöd, som måste beaktas. Det går inte att för mycket rucka på kvalitén i boendet, och staten får förlita sig på att vi inom kommunen bedriver en så kostnadseffektiv verksamhet som möjligt med fokus på barnperspektivet och regelverket. Att ha en beredskap för Mölndal att tillhandahålla 41 platser innebär att kommunala medel måste skjutas till. Det finns dessutom en osäkerhet i om antalet platser både kan bli lägre och högre, vilket i båda fallen är svårt att hålla en beredskap för.

Som så mycket riktigt påpekas i promemorian har dagens situation gjort att en del privata aktörer sett en möjlighet att ta ut ett högre pris. I vissa fall kan dessa aktörer dock ses som nödvändiga när kommunens resurser inte räcker till, och en för låg statlig ersättning skulle innebära att kostnaden flyttas över till kommunen för en sådan placering. Om det ens finns kvar några privata möjligheter om promemorians förslag går igenom.

Att stödboende är en billigare placeringsform än HVB och ger en ökad flexibilitet och möjlighet utifrån individens behov och mognad är inget att invända emot. Det vi däremot utifrån erfarenhet står frågande över är att 16- och 17-åringar i den höga grad som tas med i exemplen under kapitel fyra, dvs 34 respektive 30 procent, skulle kunna klara ett stödboende. Vi kan inte se att denna placeringsform skulle kunna balansera kostnaderna för det dyrare alternativet HVB. Ersättningen för en HVB-placering är mycket högre än de föreslagna 1 350 kronorna. En schablon på 2 400 kronor ser vi som mer realistiskt utslaget på samtliga boendeformer.

Den fasta ersättningen på 500 000 kronor räcker inte att täcka personal och administrativa resurser som behövs i till exempel form av socialsekreterare. Dessa har till viss del förut kunnat täckas av schablonerna som vi erhåller för boendena.

Andra exempel som vi, även med nuvarande ersättningsystem, endast får en liten, begränsad statlig ersättning för är bevakningsservice i form av larm, väktare, ekonomer, assistenter, handläggande socialsekreterare, arbetsledare, IT-kostnader, hyror osv.

Schablonen vid placering

Den föreslagna schablonen vid mottagande är 52 000 kronor per barn. Beräknat på andel av vårt mottagande för 2016, 41 barn, hamnar summan på 2 132 000 kronor på årsbasis. Denna ersättning ska räckas till handläggning, transport och tolk och god man.

Förslaget samlar två schabloner i en och sänker ersättningen samt tar bort möjligheten att söka ersättning för faktisk kostnad för god man.

Staden har, redan med nuvarande ersättningssystem, stora bekymmer med att få ersättning för kostnaderna för handläggning, tolk samt god man och kommunal budget behöver skjutas till. Förslaget innebär en klar försämring och harmoniserar inte med annan lagstiftning ex. för handläggning av barnavårdsärenden och rekrytering/uppföljning mm av gode män, med rätten till tolk i kontakt med myndigheter.

Social- och arbetsmarknadsförvaltningen

Schablonen behöver anpassas till reella förutsättningar samt delas upp i två poster, en för socialtjänstens ansvarsområde och en för överförmyndarens.

När ett asylsökande barn fyller 18 år

I promemorian trycks på att barnperspektivet är viktigt. Att mottagande ska hålla hög kvalitet och utgå från barnets bästa. Det framgår också i texten att två barn/ungdomar som söker asyl på var sin sida av 18-årsdagen omfattas av olika system och att behovet av stöd för dessa individer skulle vara helt olika är svårt att motivera. Det är dock också svårt för oss att se att ett barn som varit placerad i Mölnåls stad i ett par års tid, som efter omständigheterna efter att ha varit på flykt och haft en lång resa bakom sig ändå fungerar förhållandevis bra socialt och i skolan. Att barnet är engagerat i ett antal föreningar för att få utlopp för sina intressen inom t ex fotboll eller brottnig. Om barnet vid sin 18-årsdag fortfarande är asylsökande och därmed behöver flytta från sitt nuvarande boende för att på nytt starta upp sin skolgång och fritidsintressen ser vi som att det rimmar dåligt med att tillvara på ungdomens möjligheter till ett bra liv, även om barnperspektivet inte längre kan utgöra grunden för ungdomens placering.

Att enbart LVU-placerade ungdomar och SoL-placerade ungdomar med motsvarande vårdbehov ska vara de enda undantagen för en ersättning till kommunen ser vi som olyckligt. En förflyttning i sig kan vara psykiskt påfrestande för ungdomen även om det inte skulle innebära LVU-mässiga skäl. Det bör finnas ett kommunalt mellanalternativ för en fortsatt placering utifrån den enskildes vårdbehov som är ersätts av staten. En placering som givetvis är baserad på en utredning varför ungdomen bör bo kvar, men som kanske inte står i paritet med det vårdbehov som anges i förslaget.

Det är olyckligt att kommunerna ska behöva hamna i en situation där stöd till olika grupper behöver spelas ut emot varandra.

När ett barn med uppehållstillstånd fyller 18 år

En ensamkommande ungdom över 18 år med uppehållstillstånd kan inte ses som en homogen grupp.

1. En del av dessa klarar av eget boende. Ett problem för att kunna genomföra denna lösning är att det måste finnas små och helst billiga lägenheter för ungdomen. Ledtiderna för nybyggnation är för lång och omställningsperioden i förslaget harmoniserar inte med kommunens möjligheter att färdigställa lämpliga boendialternativ.
2. En del ungdomar klarar sig inte utan ett visst stöd och skulle behöva ett fortsatt boende på stödboende med placeringsbeslut vilket ger än högre kostnad överstigna de förslagna 750 kronorna även om behovet inte går att likställa med den vård som definieras i LVU-lagstiftning.
3. Ytterligare andra ungdomar är i behov att ett fortsatt betydande stöd vilket innebär en placering på ett HVB-hem, även om ungdomen inte skulle vara föremål för en LVU-placering eller en SoL-placering med motsvarande vårdbehov
4. Andra ungdomar har redan som barn haft behov av en LVU-placering, eller en SoL-placering med motsvarande vårdbehov, som kvarstår efter 18-årsdagen.

Social- och arbetsmarknadsförvaltningen

I Promemorians förslag är det bara ungdomarna under punkt fyra som ger statlig ekonomisk täckning. För de andra tre grupperna kan det innebära höga kostnader som måste täckas av kommunala medel, utöver de 750 kronor per dygn som finns i förslaget. Det räcker med att vi inte lyckas hitta egna kontrakt för 10 av ungdomarna för att riskera underskott på närmare 2 700 000 kronor på årsbasis. Det är också inte troligt att privata företag kan offererar lösningar för 750kronor/dygn som håller god kvalitet.

Räkneexempel i promemorians kapitel 4

De räkneexempel som finns med under kapitel fyra för att kunna motivera varför ersättningsnivåerna kan läggas på de enligt promemorian föreslagna, stämmer inte överens stämmer med den verklighet vi har i dag och som vi kommer att ha under en lång tid framöver. En utbyggnad av kommunalt stödboende är en högprioritet för Mölndals stad, men kan inte redan den 1 januari komma upp i att vi kan ha barn och ungdomar placerade på den procentuella nivå som räkneexemplen visar.

Vi ställer oss också frågande till om stödboende är den placeringsform som passar de barn under 18 år som fått uppehållstillstånd. Vår erfarenhet är att många i den gruppen behöver ett större stöd för sin integrering in i det svenska samhället. Barnperspektivet måste få vara utgångspunkten för det stödet.

Vi ser det också som orimligt att en så pass stor grupp av de ensamkommande unga med uppehållstillstånd kommer att kunna ha en placering utan stöd av SoL. Dels är behovet av någon form av stöd fortfarande stort för många av dessa ungdomar. Dels har vi inte resurser att hitta boendeformer i det ordinarie bostadsbeståndet var sig i kommunal eller i privat regi.

En mer realistisk fördelning av den genomsnittliga kostnaden för boendet för ensamkommande unga över 18 år med uppehållstillstånd skulle snarare ge en dygnskostnad på 1 000 till 1 300 kronor än de föreslagna 750 kronorna, där för Mölndals stad del är mer realistiskt med den högre summan på grund av närheten till Göteborg och storstadsituation.

Konsekvenser

Det finns inte utrymme i det nya ersättningssystemet att återsöka faktisk kostnad som tidigare. Sammantaget kan vi inte se att de ersättningsnivåer som nämns i promemorian skulle vara tillräckliga. Ur ett volymperspektiv har vi svårt att se att vi kan banta personalstyrkan. Schabloner är bra, men vi behöver fortfarande full ersättning för våra kostnader om inte statens besparingar kommer att behöva täckas av kommunala medel inom en redan ansträngd budgetram. Vi har varit måna om att hålla en hög kvalitet med barnets bästa i centrum. Men även att ge våra ungdomar ett bra stöd, vare sig de är asylsökande eller har fått uppehållstillstånd.

De föreslagna nivåerna skulle således innebära en perspektivförskjutning till det sämre. Och även om vi, om än motvilligt, skulle behöva genomföra denna förändring, är det i dagsläget inte ens genomförbart. Vi har inte de resurser som krävs av oss. Storstadsregionens boendeproblematik är stor i Mölndals stad. Vi behöver längre tid på oss att förändra vår verksamhet, vilket vi inte kan se att promemorians förslag ger oss. Ett nytt system bör tidigast införas den 1 januari 2018.

Social- och arbetsmarknadsförvaltningen

Så långt vi kan överblicka så innebär förslaget allvarliga konsekvenser för dels stadens ekonomi men också för kvalitén i omsorgen för våra ensamkommande barn och ungdomar. Statliga kostnader skjuts övertill staden samtidigt som tidsramen omöjliggör en planering för att staden inte ska lida ekonomisk skada. Risken är inte att bedöma som ringa.

Kort sammanfattning;

1. Mölnåls stad anser att om ankomstuppdraget ska fortsatt ligga kvar hos kommunerna och inte föras över till staten, bör faktiskt kostnad ersättas för uppdraget.
2. Mölnåls stad anser att omställningstiden är för kort. Förslaget tar inte tillräcklig hänsyn till upphörande av avtal med leverantörer eller med ledtider för nybyggnation alternativt ombyggnation. Ett nytt system bör tidigast införas den 1 januari 2018.
3. Mölnåls stad anser att schablonen om 750 kronor per dygn för ensamkommande unga är för lågt för att ge ungdomen det stöd som behövs. Ersättningen bör snarare ligga på 1 100 till 1 300 kronor per dygn beroende på var kommunen är belägen. I en storstadregionen är lokal- och boendekostnaderna högre.
4. Mölnåls stad anser att Schabloner om 1 350 kronor per dygn inte räcker för att ge barnen ett tryggt mottagande och goda uppväxtvillkor. Schabloner behöver justeras till 2 400 kronor då de flesta barnen är beroende av HVB-boende, där snittkostnaden är betydligt högre än andra boendeformer.
5. Mölnåls stad anser att kostnader för kommunens mottagande negligeras i förslagets beräkningar och faller därmed bort från räkneexemplen som i sin tur ligger till grund för ersättningarna.
6. Mölnåls stad anser att 52 000 kronor per barn som schablonersättning till anvisningskommun är för lågt räknat. Schabloner för utredningskostnader och handläggning, transport, tolk och god man kan inte läggas samman. Ersättningen måste delas upp samt realitetsanpassas.
7. Mölnåls stad anser att förslaget inte tar tillräcklig hänsyn till individperspektivet i socialtjänstlagen. Det finns risk att rättsäkerheten åsidosätt.
8. Mölnåls stad anser att kommunens möjlighet att söka ersättning för särskilda kostnader ska kvarstå vid extraordinära kostnader.

Birgitta Korpé
Verksamhetschef

Mio Saba Sjösten
Socialchef